

MEMORIAL
General Marii Wittek

FUNDACJA
"Archiwum i Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek"
87-100 Toruń, ul. W. Gąrbary 2
tel.: 66-22-136, e-mail: archAK@um.torun.pl
REGON 670802736

Łazienki
ul.

AK-4P

15225 RYLIŃSKA Eva

2381/13

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — T: 2381/WSK
RYZINIŃSKA Ewa

I. Materiały dokumentacyjne

- I/1 -- relacja właściwa —
- I/2 -- dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —
- I/3 -- inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ k. 3, 5, 1-6

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”): —

- III/1 -- dot. rodziny relatora —
- III/2 -- dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III/3 -- dot. ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —
- III/4 -- dot. ogólnie okresu po 1945 r. —
- III/5 -- Inne... —

IV. Korespondencja ✓

.....
.....
.....
.....

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] —

VI. Fotografie *kwaki*

II Materiały uzupełniające relację

- Ankieta o losach kombatantek oprac. przez J. Kwólikowską,
W-wa 1967, mps, rkps, oryg., k. 3, s. 1-6

Irena Królikowska
Warszawa 10, ul. Sempołowskiej 3 m.25.

Warszawa, dnia1967r.

56

A N K I E T A

Zamierzam napisać pracę o losach kombatantek po wojnie. Jako jedna spośród Was, pragnę poznać historię Waszego życia, która pomoże mi zbadać wpływ służby wojskowej kobiet na ich późniejszą pozycję w społeczeństwie i rodzinie. Proszę więc uprzejmie o szczerą odpowiedź na postawione niżej pytania, ewentualnie dołączenie na osobnej kartce swego życiorysu. Jeżeli pragniecie pozostać nieznaną, ankiety można nie podpisywać lub podać tylko wybrany pseudonim. Miłe widziane wszelkie zdjęcia, które po wykorzystaniu, na życzenie adresatki, mogą być zwrócone.

Z góry dziękuję za współpracę.

- Po demobilizacji osiedliłaś się: / odpowiednie podkreśl/
 w mieście stołecznym,
 w mieście wojewódzkim,
w mieście powiatowym,
 w małym miasteczku,
 na wsi,
 w osiedlu.

Dlaczego:

*Dlatego, że do Łowicza, już nie mogłam
 powrócić, bo Łowicz, już był nie nasz.
 Ponek R. Królikowska, została wyznaczona do Zagania*

- Opisz pokrótce warunki, w jakich odbywał się Twój start życiowy po zdemobilizowaniu:

*w Zaganiu zgłosiłam się na Polikę Komendy Wojskowej
 Skład przyjęła łona mnie do pracy na Stalag VIII C
 po dwóch miesiącach, zapoznaniem swego obecnego
 męża Zbyszka, który przez 5 lat był w łagrowach
 VIII C. Dozrytki były bardzo ciężkie, nie mieliśmy
 tylko to co na sobie. Ja w mundurze chadzałam przez
 rok. Pracowaliśmy na P.K.P. Przez kilka lat leczyłam
 się w szpitalu. Ale w doświadczeniu ciężko ciężko na stony
 i rytmu. Choroba nie dała mi spokoju. Życie było
 wspaniałym kwiatem wyszczerzone, było też i ciemno, nieporozu-
 mienia i try. Było ciężko. Ale dziś przeszliśmy wszelkie
 trudności, dziś jesteśmy zadowoleni Kochamy się dnie i
 są dnie już*

3. Start ten wydatnie ułatwiła Ci : rodzina,
 przyjaciele,
 państwo,
 społeczeństwo,
 instytucje społeczne,
radziłaś sobie całkowicie samodzielnie. /odpowiednie podkreśl/

4. Czy rozpoczęłaś naukę po zdemobilizowaniu:
 tak,
 nie.

Jeżeli tak, to dlaczego uważałaś to za konieczne:

Uczę się bardzo uczyć, ale nie miałam do tego ani warunków, ani pomocy. Raczej wszyscy mi się sprzeciwiali.

5. Rozpoczęłaś naukę - doksztalcenie się:

- już w roku 1945,
- kilka lat później, /kiedy/
- kilkanaście lat później,
- wcale nie uczyłaś się,

6. Jeśli rozpoczęłaś naukę, to czy:

- ukończyłaś szkołę podstawową,
- " " " zawodową,
- " " " średnią ogólnokształcącą,
- " " " zawodową,
- wyższą.

7. Co zdecydowało o takim wyborze:

Jeżeli przerwałaś naukę, to podaj przyczyny tej decyzji / ile klas ukończyłaś:

7 klas szkoły podstawowej

8. Podaj zawód, w jakim pracujesz:

Rezydentka

a/ Ile zarabiasz / jakie masz gospodarstwo/ :

1.200 zł (gospodarstwo nieposiadam)

b/ Jakie posiadasz mieszkanie:

- c/ Czy posiadasz:
- Telefon, *nie*
 - radio, *tak*
 - telewizor, *nie*
 - adapter, *nie*
 - pralkę, *tak*
 - lodówkę, *nie*
 - odkurzacz, *nie*
 - inne;

9. Czy lubisz swoją pracę: tak,
nie.

Dlaczego tak jest?

✓ Bo lubię i czuję się dobrze.

10. Czy fakt, że byłeś żołnierzem:

- ułatwia Ci - załatwianie spraw osobistych w urzędach,
- otrzymanie pracy,
- dostanie się do szkoły,
- otrzymania mieszkania,
- awans w pracy,
- nie miał żadnego wpływu,
- utrudniał,
- nie przyznawałaś się do tego.

Podaj ciekawsze przykłady ilustrujące powyższą odpowiedź:

✓ nigdy się ~~nie~~ ^{nie} nie upominam, ani się obcygam. Starość się o wszystko dowiem si łami. Mam na zakłacie 40-tych strażaków - 2 BoWiD, ale żadnych przywilejów nie mamy. Należy nam niedodatkami i z na nasze miejsce są już tam. Je w zakłacie przenież już 10 rok, ale jeszcze niegrocie namnie mi papadła, choć nie mam ani jednej nagany lub upomnienia.

11. Czy służba wojskowa wyrobiła w Tobie:

- poczucie własnej godności:	Tak,	nie.
- odwagę:	tak,	nie.
- wytrwałość w dążeniu do celu:	tak,	nie.

Czy możesz poprzeć to jakimiś przykładami:

✓ Tak starość się godnie wychowac sue dzieci, ale je dobre przykłady, pracuje społecznie, licząc adreś w szkole, na pomysłowe podjęciu roku strażacy, starość się w polie im miłość ojczyzny i przetrwania, przed wojną. Opowiadając im ile ofiar wojna pochłonięła i rujnuje kraj.

12. Czy jesteś zadowolona ze swych osiągnięć: - osobistych tak , nie.
 - zawodowych tak , nie.
 - społecznych tak , nie.
 - naukowych tak , nie .
 - małżeńskich tak , nie.
 - towarzyskich tak , nie.

13. Czy utrzymujesz więź z kombatantkami :
Tak , nie.

Dlaczego:

✓ Otrzymuję z kolegami są mi bliżej
 przyjacielski wspólny obraz.

14. Opisz swoje osiągnięcia w pracy:

15. Napisz , kiedy wyszłaś zamaż, czy małżeństwo jest udane, ile masz dzieci,
 w jakim wieku:

✓ Z mężem jestem od 46 roku ślubem, ślub
 wzięliśmy 3. maja 1947 rok. Mamy 4-x córek.
 Zuzia 21 rok - Wanda 20 lat, Maria 19 lat
 a Hecunia 11 lat. Mąż i ojciec jest obojgu
 zdrowy i dzieci i dom.

16. Podaj, gdzie uczą się /uczyły się / Twoje dzieci:

✓ Najstarsza Zuzia pracuje jako kabinantka w szpitalu
 Maria to ukończona szkoła zawodowa zasadnicza jest
 tkalnica. Wanda chodzi do 5-tej kl. Technikum. Wstąpiła
 - Jak kierowałaś ich losami: Hecunia 5-tej kl. szkoła podstawowa

✓ one nasie są przy mnie.
 oprócz jednej najstarszej która pracuje samodzielnie

- Czy nie zawiodły pokładanych w nich nadziei:

✓ one nasie nie.

17. Czy Twoja rodzina szczyli się tym, że byłeś żołnierzem:

- tak, bardzo,
- tak,
- jest obojętna.
- nie.

Zilustruj to przykładami:

✓ Nigdy o tem nie mówimy z rodzinnymi, tylko z sąsiadami i znajomymi; z pracownikami w fabryce i w szkole z młodzieżą.

18. Czy swoją przeszłość żołnierską wspominasz z przyjemnością, czy z niechęcią:

Dlaczego tak jest: *wspominam z radością i dumą*

✓ Obojętne, że ja też byłem tej krapki, co przywiodli wolność ojczyźnie.

a/ czy uważasz, że służba wojskowa wpłynęła ujemnie na Twoją kobiecość?

nie nigdy mnie nikt nie ubliżył

Podaj przykłady:

✓ nigdy mnie nie lekceważyli, byłem szanowany i lubiany, nigdy żaden do mnie czegoś mi nie namawiał, to jest współzycie.

b/ czy uważasz, że służba wojskowa dała Ci jakieś szanse życiowe?

Podaj przykłady:

✓ Tak poznałem wiele nie ludzkich i każdego zrozumieć, nigdy jeszcze od 45 roku z nikim się nie kłóciłem.

c/ czy ktoś Ci wytykał w sposób przykry okres służby wojskowej?

Podaj przykłady:

nie nikt.

19. Czy Twoja córka /dzisiejsza młodzież/ byłaby ,Twoim zdaniem, zdolna pójść w Twoje ślady, gdyby zaszła tego potrzeba?

Tak moja córka też wreszcie potrafiła by pójść w moje ślady.

20. Podaj:

Moja córka się tym swoczy z ich Matka będnat zotniorem z broniła swój kraj.

a/ Ile miałaś lat w chwili mobilizacji:

20 lat

b/ Jakie miałaś wykształcenie?

7 klas. Szk. Państw.

c/ Gdzie mieszkałaś przed wojną:

- miasto stołeczne,
- miasto wojewódzkie,
- miasto powiatowe,
- miasteczko,
- wieś,
- osiedle.

d/Gdzie mieszkałaś przed mobilizacją?

Lucho

e/ Gdzie pracowałaś?

w A.K.

w policji niemieckiej i na dotrnisku niemieckim

f/ W jakim stopniu wojskowym opuściłaś wojsko?

se eneguniec

poosta Polawa J.W. w klóanyen stry z talu

g/ Jakie otrzymałaś odznaczenia i kiedy?

Krzyz Gmundwaldla 1945 rok. i odznaka 1000-lecia

Nr. 83542 - 56903 93571

21. Czy chciałabyś coś jeszcze od siebie dodać: Zagran 1967m

chyba tyle, że jestem bardzo ciekaw i mocno przeżyłem na nowo. jak patre na moje me filmy, stysze w telewizji, radio, lub na ulicy spiew wojskowy i z partyzantki, jestem znowu na

Jeszcze raz dziękuję Ci za udzielenie pomocy w tej pracy.

i ciskung mi Fry... 9

W Korespondencja

- listy E. Rydziniskiej do J. Kwolekowskiej z 1967-1968 r.

Lagań dn. 23. XI

Proga Pani Treno.

W pierwszym storach mego listu, slyli najserdecniejsze porobowienia. Ankiety ocltrzymatom, za ktora obigkujz, ktora wyprzetniam mniej wiecej i celsytam spowretem, ocltrzymach rok. Pisatom pamietnik od dzieciinstwa, opisatom w skracie warniejse wyolaczenia swego zycia.

Pisatom wytyczenie, ocltrzymach dzieci, goly ja juz zamknij ocltrzymach to ten pamietnik bzdrie ocltrzymach Pamietnik.

Proga Przyjaciolka, esujz, ze mi podwolicz tak sie narzwas, to lo opisujz, to jest wszystko,

Przeważa, choć nie opisuje
wszystkiego i nie podaje wyjąt-
ko miejsc, To już mi moje
sprawa, (może ktoś sobie nie ży-
dzi tego.)

Moje życie składało się
przeważnie z latopisania. Opisuje
tam opis rok 1940 i 1941, to
wówczas byli Sowici. W tym
czasie, t.j. 1940 krótko,
wywieśli mi rodzinę i krewnych
po których śledziłem, cześć
moją zabił na miejscu,
miał bronić się bronią. Moje
matkę je byłyśmy w tenores
we Lwowie. (opisane na
potraktu pamiętnika)

Matkę swoją odnalazłam

1958 roku w Poznaniu,
która wyrzuciła z mi miśc
epora, koleka i na pod-obje-
kana. Miśnkata w piunicy
siemnej i ziemnej, na ulicy
Pobnej w Poznaniu.
Z syberii nikt nie porzucił.

Zyjęmy sobie zdrowie,
je proteuje Z.Z.P. W. zara-
biam 1.200 zł, mas proteuje
na P.K.P. zarabias 1.200 zł
Na utrzymaniu, mamy jeszcze
troje cerek, matkę moją,
epora emytkow i sietke mero
lat 80 (jedna carka proteuje
jii samobichnie, jest jeszcze na
staniu).

Yestem estonkiem z Bo W. D.
i D. P. Z. P. R.

Druha Pami Grena,
do bezrem elnie fotografie
jeolne z vojstke 1945 rok
styceni, i Druha, jak
nyghydem obecne. Zolje ce
vrobione listoped 1967 rok,
Druha Pami Grena prosse
napisac, cy pani, adtrij-
me te od elmnice te papiery.
Natym konare, serobe erne
ponie pozdroviciem
i drizkuje za premie o
bytych Kombatanterach.

Chylnatka Eng

Zajeri elnie 23. XI. 1967 rok.

+ jedna zolje eis, jak cho drilom
ulnane za crovaw ukupueji/adbitka
z aivajdu. (Prepravom za talis piseni)

Zagan' dnia 12.1.68r.

Droga Pani Inno.

Przedmorsyjskim serdecznie
Panią porobawiam i życzy
w tym Nowym Roku 1968r.
duro zdrowie - szczęścia w życiu
osobistym i pomysłowym
owocnym pracy.

Droga Pani, chciałem się
okłonić, czy poście do rączy:
te pani te papiery. tj.
Antykwaryczny zyciarz na na
związek Ewa Rylińska.

Bardezo panie proszę; proszę
mi odpisać, na moje pytanie
pony słow.

Serdecznie Panią porobawiam
Ewa

Rybińska Era

